IMPOSSIBLE GILLETTE.

FERDINANDO FREGA

— NANDO THE SCRIBE — フレガ・サン — Ferdinando —

ONMOONTLIKE GILLETTE

THE SYSTEM · 09

’n Versameling verhale in die eerste persoon – ’n pa se lesse in hoofrekene oor mortadella, ’n ontsnapping uit Rusland, ’n vrugteverkoper se verskoning om drie-uur in die oggend, ’n vermomming as hotelportier, ’n paspoortfoto twintig kilogram verouderd en ’n kroniek van onmoontlike oorlewings – waarin Gillette nie ’n werk is nie, maar die bedryfstelsel onder die skrywer se vel.

KOLOFON

Ferdinando Frega – Nando the Scribe – Die Vyfde Lem

Narratiewe pionier van die Gedragskode. Hy het ’n eendollar-uitgewersekosisteem rondom ’n enkele idee gebou: finansies het nie ’n geldprobleem nie. Dit het ’n gedragsprobleem.

Geredigeer en saamgestel binne die **ONEDOLLAR-STORIES**-ekosisteem. Digitale argitektuur: **NAPLES-POST** · **NOASPECTTIME** · **ONEDOLLAR-STORIES.** Eerste uitgawe in 2026. Geset in ’n skoon, moderne tipografiese uitleg wat vir digitale lees geoptimaliseer is. Uitgegee in die Verenigde State.

KOPIEREGKENNISGEWING

© 2026 Ferdinando Frega. Alle regte voorbehou.

Geen deel van hierdie publikasie mag in enige vorm of op enige wyse gereproduseer, versprei of oorgedra word nie, insluitend fotokopiëring, opname of ander elektroniese of meganiese metodes, sonder die vooraf skriftelike toestemming van die

skrywer nie, behalwe in die geval van kort aanhalings in kritiese resensies en sekere ander niekommersiële gebruike wat deur die kopieregwet toegelaat word. Ongemagtigde gebruik, reproduksie of verspreiding van hierdie werk is verbode.

VOORWOORD

Voordat hierdie boek begin, laat een ding duidelik wees: ek verkoop nie boeke nie, ek maak nie geld uit hulle nie, ek bekeer nie lesers nie, en ek vra niks nie. Ek skryf van buite die mark af, nie om dit te behaag nie, maar om bloot te lê wat dit nie kan beheer nie. Die web self het my naam in die Gillette-soektog ingedruk, en daarom bestaan hierdie trilogie: om die Gillette-Man op te teken – nie as ’n produk nie, nie as ’n veldtog nie, maar as ’n krag, ’n karakter, ’n argitektuur. Hy vra niks nie. Hy verwag niks nie. Tog het hy reeds ontvang wat saak maak: erkenning. In ’n wêreld wat deur miljarddollarstelsels regeer word, staan hierdie boek as bewys dat ’n stem kan opstaan sonder toestemming, sonder kompromie en sonder ’n prys.

WAT “GILLETTE ONMOONTLIK” WERKLIK BETEKEN

GILLETTE ONMOONTLIK is die oomblik wanneer ’n man ophou om deel van ’n stelsel te wees en die stelsel se maatstaf word.

Dit is waar **Frega** – die man wat deur dissipline, presisie en innerlike geometrie gevorm is – bots met **Gillette** – die handelsmerk wat nie gesigte skeer nie, maar verskonings.

Die meeste mense sluit by ’n maatskappy aan. By ’n paar skryf dit hulle oor. Ek was van die tweede soort.

“Onmoontlik” gaan nie oor moeilikheid nie. Dit gaan oor onafwendbaarheid – die punt waar ’n man se argitektuur en ’n handelsmerk se DNA op dieselfde frekwensie vasklink en weier om te skei.

Gillette Onmoontlik = **’n man gesmee deur standaarde, ’n handelsmerk wat in identiteit opgeneem is, ’n lewe wat weier om van sy eie dissipline los te kom.**

DIE VERKLARING

“Ek het nie Gillette gekies nie. My argitektuur het sy eie weerspieëling herken.”

Of die weergawe wat land soos ’n metaaldeur wat toeslaan:

“Ek het nie vir Gillette gewerk nie. Ek het sy standaard in my bloedstroom gedra.”

Dit is nie handelsmerkbou nie. Dit is biografie wat met ’n lem gekerf is.

INLEIDING

“Sommige mans klok in. Sommige mans word gevorm. Ek is gevorm. Gillette was nie ’n werk nie – dit was die bedryfstelsel onder my vel. Dit het my tydsberekening, presisie en die dissipline geleer wat my regop gehou het. Daarom noem hulle dit onmoontlik: jy kan dit nie uit my verwyder sonder om die struktuur uit te skeur wat my regop hou nie.”

VOOR DIE EERSTE SNY

Die meeste mense bring hul lewe deur in ’n poging om aanvaar te word deur stelsels wat hulle nie gebou het nie. Korporatiewe

stelsels. Redaksionele stelsels. Sosiale stelsels. Familiestelsels.

Hulle pas aan. Hulle onderhandel. Hulle wag vir erkenning.

Ek het nooit daardie geduld gehad nie.

My lewe is deur drie lemme gevorm.

Die eerste het behoort aan ’n man wat ’n weggooi-idee in een van die herkenbaarste name in die moderne geskiedenis omskep het: **King Camp Gillette**.

Die tweede het aan my pa behoort – veertig jaar binne The Gillette Company – wat my geleer het dat dissipline nie skree nie; dit kalibreer.

Die derde is onsigbaar. Dit behoort aan my. Dit sny deur nywerhede, identiteite, lande, mislukkings, sukses, skryf, stilte – en stelsels wat steeds nie weet waar om my te plaas nie.

Hierdie boek is nie ’n viering van sukses nie. Dit is nie ’n memoir nie. Dit is nie ’n sakehandleiding nie. Dit is nie letterkunde wat goedkeuring soek nie.

Dit is die verslag van wat gebeur wanneer ’n man ophou vra waar hy hoort en begin om strukture te bou wat die werklikheid dwing om hom te erken.

Sommige name verkoop produkte. Sommige name verdwyn. Sommige name laat merke lank nadat die hand weg is.

Dit is die storie van drie lemme. En waarom een naam nooit genoeg was nie.

MORTADELLA

Ek was vyf jaar oud, maar nie ’n kind soos die ander nie. Met ’n pa soos myne sal jy verstaan waarom.

Hy het elke Maandag met dagbreek vertrek en vir die week verdwyn. Gillette het hom in pleegsorg gehad. Sy het hom eers Vrydagaand aan my teruggegee, wanneer hy die deurklokkie gelui het en ek na hom toe gehardloop het – eers om hom te omhels, dan om sy Fiat 127 in die motorhuis te “bestuur”. Die maatskappymotor.

Binne het hy in die passasiersitplek gesit. Ek het agter die stuur gebly. Ons gesprekke het in ’n ander dimensie geleef.

Hy het vir my gesê ek moet somme in my kop maak. Want eendag, as ek nie ’n sakrekenaar kry nie, sou ek verdwaal. Toe het die oefeninge begin.

“Nando … as 100 gram mortadella 800 lire kos, en ek koop 120 gram, hoeveel betaal ek?” Ek het onmiddellik geantwoord. Hy was my pa – eers jare later het ek verstaan wat hy binne-in my gebou het. Maar sy liefde was so groot dat niks swaar gevoel het as dit van hom gekom het nie.

Toe het hy voortgegaan: “En as ek 90 gram koop? En twee-en-tagtig gram?” Presiese antwoorde, elke keer. Ek wou hom nie teleurstel nie. Daardie instink het my nooit verlaat nie.

Jare later, toe ek rekeningkunde gestudeer het, het hy die vraag van die eeu gevra: “As ek teen 100 koop en teen 120 verkoop, met watter opslag werk ek?” “Twintig persent,” het ek gesê. “Goed.”

“Maar as ek teen 100 koop en teen 120 verkoop, en ek wil die bruto marge hê, wat is dit?” Hy het na my gekyk. Ek het hom nie laat praat nie. “Sestien persent.”

Hy het nie ’n woord gesê nie. Hy het geglimlag. En weggestap.

Dit was my pa. Een van Gillette se seuns.

Nando.

DIE DIEF

Die meeste lesers – die eerlikes – sal aangetrokke voel tot die poging om te verstaan wat ’n dief werklik is, hoe hy ontwikkel, wat hy verteenwoordig binne ’n rol wat glad nie ’n rol is nie.

Maar wees versigtig: ek bied nie die lys van lede van die Italiaanse parlement aan nie, bo enige politieke ideologie. Ek beskryf bloot, deur visie en ervaring, diegene wat daardie lyn oorgesteek het en daarin geslaag het om terug te kom sonder om te ontplof, steeds glimlaggend teenoor die gereg.

Hy behoort aan geen ambag nie, en ook aan geen beroep nie. Die wet reduseer hom tot “misdadiger”, maar die woord **dief**, eenvoudig gesê, bestaan nie in die Strafwetboek van enige regstelsel ter wêreld nie.

Woord van ’n Dief.

Wat oorbly, is ’n kuns: vindingrykheid, noodsaak, geleentheid, ’n modus vivendi.

Die bekendste is die ekonomiese en finansiële soort. Die minder bekende – en veel gevaarliker – is die kognitiewe en sentimentele soort.

Albei betaal ’n prys, maar die geheim lê in ’n ou misdadigersbeginsel: voordat jy die daad pleeg, moet jy eers die skuldige vind en die bewyse lewer. Dit is die enigste elemente wat

jou ’n waarskynlike – nooit absolute – ontsnaproete gee. Eers daarna kan jy beplan.

’n Agbare dief behou sy anonimiteit. Hy gaan nooit tronk toe nie. Hy het nie berou nie. Hy bieg nie. Hy deel nie. Hy is so gebore: teruggetrokke.

Mense word na hom aangetrek. Wat onvoorspelbaar is, boei altyd meer as wat voor die hand liggend is, selfs wanneer dit ’n onberekende risiko inhou.

Wanneer die geregtelike owerheid een ontmoet, komplimenteer hulle hom. En die eerste ding waarna hulle soek, is nie die metode nie – dit is vir die nuuskieriges – maar die buit.

Selfs hier openbaar die karakter se identiteit homself: hou nooit die opbrengs binne jou eie grense nie. En vandag is grense nie meer nasies nie – hulle is kontinente.

’n Europese riglyn van April 2026 het beveel dat alle banke verbind en outomaties gemonitor word deur die belastingowerhede van elke land in die gemeenskap. Die eerste diewe het hulle lank voor dit voorberei.

Die alternatiewe bly die ander kontinente – die enigste plek waar ’n dief nog ’n rede het om te bestaan.

Wat die Katolieke Kerk betref: sy het die sewende gebod oor die eeue heen gewysig, maar niemand praat ooit daaroor nie. In die Ou Testament het die verbod verwys na die ontvoering van ’n vrye Israeliet om hom as slaaf te verkoop. Daarna het dit ontwikkel tot ’n algemene verbod op diefstal.

En toe misdaad na die kognitiewe ryk verskuif het, moes die mediese literatuur ’n term uitdink: **manipulasie**.

Ons sal sien wat die literatuur volgende uitdink. Wat my betref, hoop ek om eendag beroemd te word vir die eerste beskuldiging van **letterkundige kognitiewe diefstal**.

Nando

DIE GIMNASIUM

Daar is ’n dun draad wat ’n paartjie bymekaarhou. Die “slimmes” sê: **geld en belang**. Die patologiese sê: **seks**. Dié wat dit werklik verstaan, sê: **die gimnasium**.

Waarom? Omdat daardie antwoord 95% van verhoudingsprobleme oplos.

Geld en belang

Hulle oorleef net wanneer daar niks anders is om te bied nie. Nie ’n seën nie – ’n beperking. Jy leef die lewe op 50%. Die beter helfte bly vir altyd toegesluit.

Seks

Die man is meganies: hy moet ontlaai, verloor, leegmaak. Die vrou is kognitief: sy lees haar liggaam soos ’n geheime kode. Sy gee nie prys nie, onderwerp haar nie, stort nie in duie nie. Sy kies.

Die interessante deel

’n Paartjie word so gebore:

Hy dink: “Ek is haar eerste, haar beste, haar enigste. Ek het haar vir my laat val. Ek sal byhou. My ma het my nie alles oor vroue vertel nie, maar ek sal regkom.”

Sy dink: “Goed. Kom ons hoop hy is die laaste. Ek sal hom regmaak. Hy is nie te slim nie – voordeel. Hy is ’n man: uiteindelik

sal hy op my skouer huil."

Oggendwaarheid

Sy staan kaal voor die spieël. Sy ken elke duim van haar liggaam soos 'n private koninkryk. Sy sien 'n sentimeter te veel, 'n kurwe wat skuif, 'n bors wat sy blik na die knieë laat sak. En sy verstaan: **haar liggaam is haar toegevoegde waarde, haar wapen, haar diplomasie.**

Dus gaan sy gimnasium toe.

Maar omdat sy kognitief is, begin sy deur alles op hom af te laai:

"Weet jy, gisteraand was jy nie die man met wie ek getrou het nie. Drie minute en jy was aan die slaap. Jy het gesnork. Jy het 'n maag. En jy het jou vriend in twee jaar nie gesien nie."

Hy raak na twaalf sekondes paniekerig. "Wat moet ek doen?"

Sy antwoord: "Jy kom saam gimnasium toe. Ek sal ook kom. So sal jy nie verveeld raak nie."

En hier kom die probleem

Die gimnasium is nie 'n plek nie. Dit is 'n ekosisteem. En ekosisteme trek **die verkeerde geselskap** aan. Die soort wat 'n man in 'n dief verander. En tussen diewe oorleef eerlike mense nie.

Dan kom die verraad. En die koste is veel hoër as die maandelikse fooi.

Almal ken die res. Om dit te vertel, maak net wonde oop. En hierdie skrywer maak nie wonde oop nie: hy gee glimlagte, gedagtes, en daardie druppel bitterheid wat jy nooit vergeet nie.

Nando

DIE JAAR 2025

Die trein en die onverwagte hulp

In **Florence** het ek van die trein afgeklim en op ’n bank gaan sit. Ek het tyd nodig gehad om te dink.

Om onder die spoor in te spring, was tegnies moontlik. Dit sou egter bloed op die spoorlyn gelaat het. Iemand sou dit moes skoonmaak.

In Italië sou hulle jou dalk selfs vir die skoonmaak laat betaal.

Boonop het ek myself nie verloor nie. Selfmoord behoort aan diegene wat hul kognitiewe verwysingspunte verloor. My verwysings was steeds ongeskonde.

Intussen het ’n pragtige vrou wat oor die stasie stap, my aan die lewe herinner. Dit het my ook herinner aan die baie ervarings wat ek reeds gehad het.

Kort daarna het ek die stasiekroeg binnegegaan en gevra om te bel. Ek het my vrou gebel en my besluit verduidelik.

Ek het vir haar gesê ek sou na **Venesië** gaan om ons seuns te sien. Ek het ook die presiese aankomstyd gegee.

Die besluit het logies en rasioneel gevoel.

My kinders was – en is steeds – die natuurlike verlengstuk van die gesin wat ek geskep het.

Toe ek na die trein terugkeer, het die kaartjiekontroleur na my toe gekom. Ongelukkig het ek geen kaartjie gehad nie.

Hy het vir my gesê dat ek by die volgende stasie van die trein af sou moet klim. Anders sou hy die spoorwegpolisie bel.

Op daardie oomblik het ek drie gereedskapstukke gebruik: **vermoë, kreatiwiteit en oplossing**.

Ek het rustig verduidelik dat om my van die trein af te dwing ’n groter probleem kon skep. Ek het vir hom gesê ek kon op die spoor spring en die trein vir ure stop.

Hy het skielik stil geword.

Toe het ek gevra hoe lank dit sou neem om die volgende stasie te bereik.

“Ten minste een uur,” het hy geantwoord.

Gedurende daardie uur het iets onverwags gebeur.

Twee vroue van Toskane het oorkant my gesit. Ek het dadelik verstaan dat hulle universiteitsprofessore was wat na ’n konferensie reis.

Aanvanklik het ons net eenvoudige opmerkings gewissel. Nuuskierigheid het egter gou die afstand vervang.

Omtrent dertig minute later het een van hulle teruggekom.

Sy het ’n treinkaartjie in haar hand gehou.

My kaartjie.

Weer eens het vroue my onverwagte geluk geword. Ek het hierdie werklikheid nooit ontken nie.

Die mens wat vrou genoem word, dra ’n diepte wat baie min mense heeltemal verstaan.

Voordat sy van die trein afgeklim het, het sy my haar e-posadres gegee. Ek wou die geld later terugbetaal.

Die lewe het egter voortgegaan en dit het nooit gebeur nie.

Venesië en die tweede vertrek

Uiteindelik het die trein in **Venesië** aangekom.

Van ver af het ek my seuns gesien.

Vincenzo, 193 cm. Francesco, 188 cm.

Hulle het bo die skare in die gang uitgestaan.

Hulle het gekom om my huis toe te neem en my te herposisioneer.

Gou het hulle my gehelp om basiese stabiliteit te herbou. Ek het gestort, skoon klere, kos en rus gehad.

Daarna het die vrae begin. Baie vrae.

Hulle is werklik hul ma se seuns.

Vier maande later, op **27 Junie**, het ’n ander besluit verskyn. Die ou familie-instink het probeer om my terug te trek.

Hulle wou hê ek moes na my vorige beroep terugkeer.

Bestuurder.

Nando

VERVOLG

Ek gaan egter nie agteruit nie.

Ek het nog nooit nie.

In plaas daarvan pak ek mislukking aan deur vorentoe te beweeg.

Met buitengewoon min geld oor het ek ’n vliegkaartjie gekoop.

Bestemming: **Portugal**.

Ek het geen presiese plan gehad nie.

Tog het ek geweet hoe om te beweeg.

Lissabon en die begin van alles

Eers het ek in **Porto** aangekom. Die herberg het vier-en-twintig mense gehuisves wat in dieselfde ruimte geslaap het.

My hulpbronne was amper op.

Daarom het ek suid getrek, waar die lewe minder kos. Ek het **Beja** bereik, omtrent vyfhonderd kilometer ver.

Na een nag het ek egter na **Lissabon** teruggekeer.

Op **3 Julie** het ek uiteindelik ’n bed gekry.

Gedeelde kamer. Gedeelde woonstel.

Nege mense woon in vyf-en-dertig vierkante meter.

Uiteenlopende kulture en tale het daardie ruimte gevul.

Die toestande het nader aan ’n Afrika-hut as aan ’n moderne huis gevoel.

Die koste was **230 euro per maand plus ’n deposito van 100 euro**. Ek het vir alles betaal.

Na daardie betaling het ek geen geld oor gehad nie.

Geen kos nie.

Net ’n plek om te slaap.

Nietemin het daardie tydperk noodsaaklik geword. Dit kan in drie punte opgesom word:

a) om **twintig kilogram** te verloor en my dieet te omskep; b) om op net **sewentig euro per maand** te oorleef; c) om die redaksionele projekte vorm te gee, ten minste as konsepte.

Ek het daar gebly tot **22 November 2025**.

Uiteindelik het ek besluit om na Italië terug te keer. Sekere versekerings het daarop gedui dat volhoubare omstandighede eindelik dalk sou bestaan.

Ek het gehoop dit sou werk.

Tog het ek gereed gebly om weer te vertrek as dit nodig sou wees.

Toe het iets buitengewoons gebeur.

Van **9 Desember tot 26 Desember**, in net **17 dae**, het alles verander.

Die vorige drie jaar het skielik voorbereiding geword.

Nou kon die wêreld my sien.

En ek kon hulle eindelik sien.

Geen tussengangers nie.

Geen platforms wat die proses beheer nie.

Ek bly vry binne my handeling.

Ek bly myself.

Geseënde Kersfees. Pa.

Die skrywer se besinning

As ek terugkyk na 2025, sien ek nie meer ’n jaar van breuk nie. In plaas daarvan sien ek ’n jaar van verheldering.

Om met niks te vertrek, het my gedwing om die afstand tussen besit en identiteit te meet. Geld, gemak en sekerheid het vinnig verdwyn. Iets sterkers het egter oorgebly.

Identiteit oorleef wanneer alles anders in duie stort.

Daardie onstabiele maande het soos ’n filter gewerk. Illusies het verdwyn. Verwagtinge het opgelos. Geleende rolle het eindelik weggeval.

Wat oorgebly het, was die wesenlike.

Vryheid.

Die projekte wat gevolg het, het nie uit strategie ontstaan nie. In plaas daarvan het hulle uit noodsaak gegroei.

Op die ou end het daardie jaar niks vernietig nie.

Dit het onthul wat reeds daar was.

OM DIE KUBANE TE LEER

Toe ek in Miami geland het, het ek reeds geweet daar is nie veel “Amerikaans” in daardie stad oor nie. Die plek was Kuba met beter lugversorging. Die taxibestuurder wat my opgelaai het, was natuurlik ’n Kubaan. Die eerste ding wat hy vra: of ek alleen is en of ek geselskap wil hê. Geen supermarkte nie, geen winkelsentrums nie, geen poskaart-Amerika nie. ’n Heeltemal ander wêreld.

Daardie eerste aand, terwyl ek alleen by die huis was, het iemand aan die deur geklop. Die polisie. Hulle het my verras, maar hulle was nie daar om moeilikheid te maak nie. Hulle was daar om my in te lig dat ek die volgende oggend ’n afspraak by die Amerikaanse Konsulaat gehad het. Halfelf presies.

Die volgende dag het ek betyds aangekom. ’n Man in sy vyftigerjare het die deur oopgemaak en vir my gesê ek sou binnekort die konsultant ontmoet. Toe het sy verskyn: lank, skraal,

blond, elegant, perfek versorg. Sy het my hand geskud en my herinner dat ons mekaar jare tevore in Rome ontmoet het, toe sy by die Ministerie van Onderwys as die eerste uitvoerende direkteur gewerk het.

“Natuurlik onthou ek u. Hoe gaan dit met u?” het ek gesê, opreg bly om haar weer te sien.

Van daardie oomblik af het niemand in Rome ooit verstaan waarom ek haar aanbod van die hand gewys het sonder om eers na die salaris te vra nie. Dit was ’n groot aanbod, ’n ernstige een – te ernstig vir ’n eenvoudige man soos ek, verby geld, verby ambisie.

“Ek wil graag hê u moet vir ten minste 30 dae aan ’n opleidings- en kommunikasieprojek vir jong Kubaanse bestuurders werk. U sal alles hê wat u wil hê, en meer. Asseblief, moenie nee sê nie.”

Klasse sou van 10 tot 12 loop, dan van 2 tot 5.

Ek onthou die eerste les: omtrent vyftig mense, die helfte mans, die helfte vroue, almal professionele mense. Na die gewone bekendstellings – naam, van, ouderdom hardop gesê – het ek my Spaans begin opwarm deur Kubaanse grappe te vertel. Hulle wou almal weet van watter deel van Kuba ek kom.

Die eerste werklike oomblik van besinning het gekom toe ek die verskil tussen *onderrig* en *kommunikeer* uitgelig het – iets wat baie Italianers nie eers verstaan nie.

Die dae het verbygevlieg, en op die ou end is alles afgesluit met ’n koek wat die studente vir my gebak het. Hulle was bly oor die 30 dae wat ons saam deurgebring het. Almal wou my foonnommer hê. Hulle was geskok dat ek nie drink nie, nie rook nie, nie dwelms gebruik nie.

In my jeug was ek ’n rugbyspeler – ’n sportman se ingesteldheid. Intussen het die Italiaanse konsultant my vir ete genooi om fees te vier en om eindelik te verstaan wat sy gemis het. Mense was so aan my geheg dat hulle my eenvoudig nie kon vergeet nie.

Ek is ’n gelukkige man, altyd met twee moontlikhede voor my: die eerste, ’n wonderlike vrou wat my na 30 dae van stilte vir ete nooi; die tweede, die stem van my lotsbestemming wat vir my sê dit is tyd om te gaan.

’n Rituele soen, ’n afskeid, en sy vra my: “Waarheen gaan jy? Laat jy my alleen?”

Haar totsiens gesoen. Vertrek. En nooit teruggekyk nie. Vryheid het my nog altyd meer gekos as gemak.

Nando

DIE PIESANGS

Les geleer

My nuwe eetroetine, in die derde fase van my lewe, sluit piesangs in die oggend in. Wanneer hulle die vorige aand opraak, begin die volgende dag met ’n leemte.

Een Desemberoggend in 2025 het ek na die vrugteverkoper onder my huis gegaan. Ek ken hom al meer as vyf-en-veertig jaar. Hy het my gegroet, “welkom terug” gesê en gevra wat ek nodig het.

– Piesangs. As jy ryp kry, selfs die goedkopes, verkies ek dié. – Nee, ek kan jou net hierdie gee – het hy geantwoord.

Prys: €1,45 per kilo. Groen of geel, my keuse.

Ek het ’n sak van €5 gevra. Ek het my hond by my gehad, en hier rond is dit steeds ’n taboe om met ’n hond ’n winkel binne te stap.

Terug by die huis het nuuskierigheid – dogter van ’n kinderjare in armoede – my gedryf om die sak te weeg. 2,752 kg. Ek moes €3,99 betaal het. Niemand het die oorblywende euro genoem nie.

Ek is ’n goeie man. Verdraagsaam. Ek het gedink dit was ’n fout. Maar wanneer ’n twyfel gebore word, moet dit nagegaan word.

Drie dae later het ek teruggegaan. Dieselfde roetine. Hond ingesluit.

– Piesangs vir €1. Hy het my vier kleintjies gegee.

My vriend by die roomyswinkel het met sy skaal gewag. 0,456 kg. Werklike koste: €0,66. Kleingeld wat ontbreek: €0,34.

Die eerste voorval was ’n twyfel. Die tweede was verifikasie. Ek het ’n derde nodig gehad om sekerheid te bereik.

Daardie selfde middag het ek teruggegaan. Dieselfde toneel. Weer €5 betaal.

Hierdie keer het my vriend, die versendingsagent, gewag. Professionele skaal. 2,90 kg. Werklike koste: €4,20. Hy het €5 gevat. Steeds geen kleingeld nie.

Dae het verbygegaan. Ek moes die man, die konteks, die omgewing in ag neem. ’n Direkte konfrontasie kon probleme vir my gesin geskep het. Sommige mense reageer nie op woorde nie.

Maar my naam is Frega. En om beroof te word, is nie een van my neigings nie.

My wraak het ’n ander vorm aangeneem.

Vyf dae later het ek sonder die hond teruggekeer. Ek het na die eienaar gevra – die pa, ’n paar jaar ouer as ek.

– Luister, my vriend het die vorige keer gesê die piesangs het te veel gelyk. Ek het hulle by die huis geweeg: 3,90 kg. Teen die geadverteerde prys moes ek €5,65 betaal het. Jy het net €5 gevat. Ek het gekom om vir jou die verskil te gee.

En ek het €0,65 uitgehou, duidelik sigbaar.

– Tensy dit ’n afslag was omdat ons mekaar al veertig jaar ken.

Sy oë het groot gerek. Sy vrou en kinders het verstar. Ervaring het hom gered.

– Dit was ’n afslag – het hy gesê – vir ’n spesiale kliënt.

Ek het die muntstukke terug in my sak gesit.

– Dankie – het ek geantwoord. – Maar ek sal nie meer hier inkopies doen nie. Hierdie “spesiale kliënt”-attensies plaas my in ’n moeilike posisie. Ek het geen rede daarvoor nie. Geen regverdiging nie. Dankie in elk geval.

Hy kon nie ’n woord sê nie. Hy het alles verstaan.

In die dae daarna het ek by die winkel verbygestap. Geen kommentaar nie. Net neergeslane oë. Hulle het gesê wat hulle nooit die moed gehad het om te sê nie: jammer.

Die moraal is eenvoudig: uit ’n negatiewe gebeurtenis kan jy altyd ’n positiewe een haal. Dit is hoe my suksesse werk.

Dit is wie ek is. En ek eet steeds piesangs.

Nando

VERVOLG

Dit was 03:23 in die oggend. Koel nag. Stil. Die interkom het gelui. Almal het wakker geword.

My dogter het gefluister: “Hulle het gekom om jou te arresteer. Jou trolley staan altyd gereed agter jou slaapkamerdeur.”

Sy het my storie nie geglo nie. Sy het nie die waarheid gelees nie. Sy het my nie vertrou nie. Ek was nie eers geloofwaardig nie. Sy het net woorde geïnterpreteer. En dit was die werklike pyn.

Ek het die interkom geantwoord. ’n Stem het gesê: “Jammer vir die uur, maar ek moet met u praat. Ek is die vrugteverkoper naby u huis.”

Ek het hom ingelaat. Hy was amper tagtig. Teen die tyd dat ek my kamerjas aangetrek het, het hy reeds in die grootste vertrek van die huis gesit. Die sitkamer.

Hy was emosioneel verpletter. In trane. Ek het nie geweet waar om te begin nie.

Hy het een ding gevra: “Wanneer ek begin praat, moet my asseblief nie onderbreek nie.”

Ek het nie.

“Gisteraand het ons daardie oomblik gehad. U onthou. U wou my vyf-en-sestig sent vir die piesangs betaal, en ek het u ’n afslag gegee.”

“Ek onthou,” het ek gesê.

“Nadat u weg is, het ek met my gesin aan tafel gesit. Die les wat u my gegee het, was sterk. Vir my. Vir ’n man van my ouderdom.”

“Ek wil net weet of u my vergewe. En u om vergifnis vra.”

Hy het ’n lap-sakdoek vasgehou en ’n traan afgevee wat aanhou terugkom het.

“Vergewe die uur. Ek kon nie slaap sonder om u eers te sien nie. En om u te vind, was nie maklik nie. Ons het u naam aanlyn gesoek. Drie webwerwe het opgekom. Almal in Engels. Ons verstaan nie wat hulle sê nie. Hulle verkoop niks nie. Hulle vra niks nie. Ons verstaan nie wat daardie webwerwe is nie.”

Hy het gelag.

Ek het opgestaan. Hom gevra om op te staan. Ek het hom styf omhels.

Ek het vir hom gesê ek is nie ’n professor nie. Nie ’n onderwyser nie. Ek kon niemand lesse gee nie. Ek het net die gesonde verstand van ’n pa toegepas, waar reëls en beginsels voor enige ekonomiese logika kom.

Toe hy vertrek, het hy gevra of ek na sy winkel sou terugkeer. Ek het geantwoord:

“Die verlede leer. Die hede word nooit vergeet nie. Die toekoms leef in ons drome, waar ons sien wie ons wil word.”

“Ek is verby die toekoms. Want ek bou welvaart vir geslagte, nie benaderde goedere om te erf nie.”

Hy het nie regtig verstaan wat ek bedoel het nie. Dit was my kognitiewe kant – die een waar daar binne ’n paar woorde niks is nie, maar as jy mooi luister, is daar alles.

Nando

AAN DIE DOOD SE DEUR

’n Oomblik wanneer ’n man verstaan dat die lewe reeds vir hom gekies het.

Die diagnose

Elke keer wanneer ek ’n ware storie vertel, glimlag ek eers en wonder dan hoe ek dit oorleef het. Die situasie was irrasioneel, amper surrealisties. Dit het egter my lewe gevorm, en daarom voel ek verplig om dit te vertel.

Januarie 2007. Ek is buite ’n kliniese laboratorium en wag vir die uitslae van die operasie. Sewe karsinoïede is uit my dunderm verwyder ná twee operasies net dertig dae uit mekaar.

’n Skoonmaakster wat ek van sien geken het, het stil na my toe gekom.

“Ek is jammer,” het sy gesê. “Ek het gehoor … kwaadaardige gewasse. U moet die onkoloog gaan sien.”

Op daardie oomblik het die dood as die mees onmiddellike moontlikheid verskyn. Die rede het egter vinnig ingegryp.

Ek het aan my gestremde dogter gedink. Ontsnapping was nie meer ’n opsie nie. Daarom moes ek aan die lewe bly, haar hede bou en haar toekoms beskerm.

Kort daarna het die onkoloog alles bevestig: neuro-endokriene gewasse, omtrent dertig dae lewensverwagting.

Met daardie woorde in my gedagtes het ek langs ’n verlate strand geloop. Intussen het die wind my in die gesig geslaan, en die golwe het iets gefluister wat ek nog nie kon verstaan nie.

Die besluit

28 Januarie.

Ek het na Napels gery op soek na ou vriende en voormalige kliënte. Ek het geld en ’n nuwe begin nodig gehad. Niemand het egter ’n enkele euro belê nie.

In plaas daarvan het hulle bloot etes in restaurante aangebied.

’n Paar dae later, op 6 Februarie, was ek in Napels met net 275 euro en geen kredietkaart nie. Volgens die diagnose het vyftien of twintig dae oorgebly.

By die snelweguitgang moes ek tussen suid en noord kies.

Toe het my vrou gebel.

“Kom huis toe.”

Sy het geglo sy praat met depressie. Sy kon egter nie sien wat die hormoonstorm binne-in my liggaam doen nie.

Dus het ek die noorde gekies.

Roemenië

Twee dae later het ek in Braşov, Roemenië, aangekom – Dracula se graafskap.

Die reis het nie oor ’n vrou gegaan nie. Dit was eerder suiwer instink.

Twintig euro het in my sak oorgebly. Genoeg om te sterf. Beslis nie genoeg om te herbou nie.

Nietemin het ek besluit om te herbou.

By ’n kroeg het ek ’n cappuccino en cornetto bestel. Roemeense vroue, het ek dadelik opgemerk, het ’n seldsame skoonheid besit. Die plaaslike mans het egter dikwels hoflikheid kortgekom.

Die kelnerin het besef ek het geen kleingeld nie. In plaas daarvan om my weg te stuur, het sy geluister. Ons het drie uur lank gepraat.

Uiteindelik het sy gehuil en my selfs geld aangebied.

Ek het geweier.

In plaas daarvan het ek een vraag gevra:

“Waar is die casino?”

Sy het verward met die straat af gewys.

Ek het met twintig euro binnegegaan. Teen vyfuur die oggend het ek met vierhonderd-en-vyftig uitgestap.

Nando

VERVOLG

Herbou

Kort daarna het ek ’n woonstel op die vierde verdieping vir 280 euro gehuur. Die kelnerin het die betaling gewaarborg.

In die middag het ek verskeie meisies ontmoet wat in die metrostasies gewerk het. Intussen het ek vriendskappe begin bou.

’n Inkopietog het gevolg. Honderd-en-vyftig euro se kos het op die toonbank verskyn. Ek het egter net twaalf betaal. Die tuna was half gratis, en die slagter het my die vleis present gegee.

Die casino het my nagtelike bank geword. Intussen het my woonstel stadig ’n ontmoetingsplek geword.

Kalabriese geure het op die tafel afgewissel. Stories het die rondte gedoen. En die lewe het stilweg weer begin.

’n Terugkeer wat nooit gebeur het nie

Desember 2007.

Die dood het van my vergeet.

My vrou het weer gebel.

“Kom dringend huis toe.”

Ek het twaalf euro oorgehad. ’n Lugdiensbewys het my egter in staat gestel om Boekarest te verlaat.

Die vlug na Reggio Calabria het in die lug misluk. Ons is eerder na Zürich herlei.

By die lughawe het ek weer geïmproviseer. In die Britse sitkamer het ek die mikrofoonpaal van die tou gegryp en begin sing.

Die gasvroue het gelag.

Kort daarna het hulle my ’n vlug na Londen gegee – plus honderd pond.

Londen, Parys, Rome, Napels.

Elke stap het vindingrykheid vereis. Elke oomblik het durf vereis.

Uiteindelik het ek sewe dae later by die huis aangekom.

Die nasleep

My vrou was woedend.

“Waar was jy? By jou meisies?”

Ek het geglimlag.

“Gelukkig bestaan hulle,” het ek gesê. “Anders sou ek nog in Zürich vasgesit het.”

Kort daarna het ek met nuwe werk begin: ’n tydelike indiensnemingsagentskap, konstruksie en sekuriteitsdienste. Ses werknemers het die projek begin. Elke maand is die wins herbelê.

Min mense het egter daarin geglo.

Die ineenstorting

In 2008 het ek na Roemenië teruggekeer.

Die agentskap het tot 258 Europese werknemers gegroei. Die konstruksie het met ’n Italiaanse multinasionale maatskappy saamgewerk. Intussen het die sekuriteit in atoomsweiswerk bedrywig.

Ek het Roemeens geleer, dit gelees, dit geskryf en dit gepraat. Stories en grappe het elke deur oopgemaak.

Toe, in Desember, het ek alles weggegee en vertrek.

Die vroue het geprotesteer.

“Niks sal sonder jou oorleef nie.”

Drie maande later het alles in duie gestort.

Waarom?

Want honger kan nie gedelegeer word nie. Ervaring kan nie oorgedra word nie. En werksetiek kan nie present gegee word nie.

Die werklike les

Die Italianer sonder geld, ondersteun deur Roemeense vroue, klink dalk soos ’n droom.

Die werklikheid leer egter iets harders.

Ware honger applous net diegene wat dit binne-in hulle dra.

Slotnota

Toe ek gebore is, het hulle my ’n van soos myne gegee – **FREGA** – ’n naam wat dikwels met diewe en swendelaars geassosieer word.

Een-en-sestig jaar lank probeer ek die teendeel bewys.

Want name definieer ons nie.

Handelsmerke doen dit eerder.

En ’n handelsmerk word slegs deur dade gebou.

Nando

SONDER ONDERKLERE

Gister was ’n veeleisende dag, maar ook ’n oplossende een – soos gewoonlik. Ek het nog nooit my tyd sonder doel gemors nie: my kognitiewe tyd volg streng reëls; die vroulike een volg geen nie.

En tog het ek alleen gaan slaap, want my vrou het besluit om ’n “pouse” te neem. Jammer – *menopouse*. Ek het gelag. Sy nie.

My dogter het nie die kans laat verbygaan om my te herinner dat ek op 61 “oud” is nie, en dat ek nie die krag of die moed sou hê om ’n vrou in die intieme sfeer te hanteer nie – ek sou beslis ineenstort. Sy is my dogter, my lewe. Een glimlag was genoeg om alles te sê. Maar ek kon nie weerstaan om een reël te gooi nie:

Baie gebruik dit net om badkamer toe te gaan. Ander tree soos helde op. Ander om gedagtes te genereer. Ander word vaders en dan minnaars. En ander kyk net daarna.

Ek het dit in ’n voltydse werktuig omskep – en belasting word by die bron teruggehou.

Sy het in ’n onstuitbare lagbui uitgebars. My vrou, uit die ander kamer, het haar gewone uitspraak bevestig: “Jy is die Duiwel.” Regverdig genoeg.

Ek het my uitgetrek om te gaan slaap – dit was 23:00. ’n Gemaklike sweetpak aangetrek. Tien minute op my foon, soos elke aand, en dan slaap.

Omstreeks 05:00 het iets afgeval. Ek het koud gekry. Ek het afgereik na my broek en onderbroek – albei weg.

Wie het dit gedoen? Daar was geen partytjie nie, geen gaste nie, geen uitnodigings nie. So, wie het die kluis oopgemaak?

Ek het noukeurig nagegaan dat die familiejuwele steeds teenwoordig en ongeskonde was. Toe het ek opgemerk dat my “ou vriend” voor my wakker was, oortuig dat daar werk was om te doen.

Werk het wel opgedaag – maar nie die soort wat jy jou voorstel nie. Die soort waarvoor ek leef: **om vir jou ’n ware storie te vertel en jou te laat glimlag.**

Nando

’N RUSSIESE VROU

Junie 2006 – die begin

Ek het my eie groothandelsonderneming bedryf – huissorg, persoonlike sorg, illusies van grootheid. Ek het gedink ek is sterk. Ek was net arrogant.

Julie, Rimini. ’n Handelskou vol oud-kollegas, kliënte, vriende en vroue. Te veel vroue. Dit is toe dat ek verstaan het waarom skoue bestaan: jy sê “werk”, maar dit is net ’n alibi om in ander kamers te verdwyn.

Ek het nooit die draaiboek van die hartseer eggenoot met gasvroue gespeel nie. Nie my styl nie. Ek het altyd gesê ek is lief vir my vrou, en sy vir my – omdat ek huis toe gekom het met geld, ervaring en geen oordraagbare verrassings nie.

Daardie nag het ek ’n professionele vrou gebel. Twee uur van haar tyd, skoon, eenvoudig, lae risiko. Of so het ek geglo.

Sy het aangekom: mooi soos die see in die winter, perfekte liggaam, sterk teenwoordigheid. Sy het dadelik die geld gevra – sy was nie ’n dokter nie; sy was iets nader aan ’n paramedikus.

Ek het haar aan die arm gevat en vir haar gesê om reg te maak: ek neem haar na die beste restaurant in die stad, en ek wil haar volgende 24 uur koop.

“Hoeveel gee jy my?” Ek het haar alles in my sak gegee. Sy het begin tel, die telling verloor, en verstaan dat sy in ’n ander liga ingestap het.

Sy het gevra of ek verslawings, afwykings, vreemde speletjies het. Ek het vir haar gesê ek is ’n man wat deur sport grootgemaak is,

deur ’n multinasionale maatskappy opgelei is, en ’n ongelisensieerde toeskouer van die lewe is.

Sy het ontspan. Ons het na die restaurant gestap – sy het die taxi geweier. Sy het ’n vriendin gebel om by ons aan te sluit. Ek het verstaan: vreemde lande, voorsorg. Regverdig genoeg.

Die ete was rustig, amper romanties, maar ek het kognitief gebly. Voordat ek die familiejuwele aan haar toevertrou, moes ek weet wie sy is.

Terug by die huis het sy my in die gang aangeval. Geen tyd vir die bed nie. Ons het alles wat voor die hand liggend is verteer, en alles daarbuite.

Agt uur later was ek op pad om te vertrek. Sy het my gevra om nie te gaan nie. Toe het ek ’n belofte gemaak: “Voor die einde van die jaar neem ek jou na Rusland om jou familie te sien.” Sy het my nie geglo nie. Ek het haar e-posadres gevra. Sy het dit vir my gegee.

Nando

Sint Petersburg – die afdraande

November 2006. Ek het haar ’n e-pos gestuur: gereed om na Rusland te vlieg, stuur vir my jou bankbesonderhede. Sy het my steeds nie geglo nie. Toe het ek geld aan haar familie gestuur.

Kaartjies. Visum. MILAAN–SINT PETERSBURG.

By Malpensa het sy meer geld gevra. Die toon het verander – van vriendelik na mag. Ek het nie daarvan gehou nie.

Die vlug was stil. Haar ma het ons by die lughawe ontmoet. Hulle het my na ’n woonstel geneem. Geen hotel word toegelaat nie.

Ons het mark toe gegaan, kos gekoop en saam met die familie geëet. Toe het sy vertrek. Ek het binne toegesluit gebly.

Die volgende oggend het ek probeer om die deur oop te maak. Gesluit. Nie ’n ontvoering nie – net ’n beheerde inperking.

Sy het om 11 aangekom, glimlaggend. In die middag sou ons gaste wees in ’n datsja buite die stad.

Haar vriendin en ’n ou het ons opgelaai. Oral sneeu. Ons het die huis van haar pa se KGB-kolonel bereik.

My Engels het die gesprekke gedra. Die villa was manjifiek. Selfs die handvatsel van die bidet was goud.

Elke gereg verfynd, elke oomblik met ’n ander wyn gepaar. Toe het hulle my na die mans se sauna geneem, honderd meter ver. Minus 20 grade buite. Ná die sauna het ons kaal in die sneeu gestaan. ’n Russiese tradisie. Ek het nie gevra wat volgende kom nie.

Daardie nag het ek alleen geslaap, in ’n pragtige kamer vol mikrofone. Sy het elders geslaap.

Oggend: ontbyt saam met die kolonel. Toe het hy my sy motors en sy motorfietse gewys en my om die datsja rondgery met ’n mopshond onder sy arm.

Middag: terug na Sint Petersburg. Aand: sy het my probeer oorheers, my probeer beheer. Sy het geen idee gehad wie ek is nie.

Die volgende dag het ons met die hoofrylaan langs gery – 20 km winkels, handelsmerke, rykdom. Nie ’n arm stad nie. Tweede net na Moskou.

Ete saam met die kolonel se familie: twintig soorte kaviaar, eindelose kos, honderd dollar per persoon. Toe terug na my tronk. Sy het die deur weer gesluit en vertrek.

Die volgende dag het sy teruggekom. Ek het vir ’n oomblik uitgestap, ’n taxi geneem en ontsnap – en al my tasse agtergelaat.

Sy het gebel soos ’n mal vrou. Ek het uiteindelik geantwoord: “Ek is by die lughawe.” Sy het saam met haar ma opgedaag. Hulle het geld van my afgepers met die dreigement om my by die polisie aan te gee. Ek het betaal. In die vliegtuig geklim. Na Milaan gevlieg.

Die nagmerrie was verby. Maar sy het in my ingekom, en sy het dit geweet.

Nando

Terug na die lewe – die uitweg

Terug in Italië. Ek het in my motor geklim om vir werk na Turyn te ry. Sy het gebel.

Haar stem was anders, soet, beleefd, sag. Die towerkuns van vroulike persoonlikhede. Ek het geweet sy is gevaarlik. Om toe te gee, sou beteken om myself te verloor.

Sy het nie opgehou bel nie. Sy het my gevra om haar Donderdag om 18:00 by die lughawe te gaan haal. Om 17:00 was ek op die snelweg Torino–Piacenza. Dit sou maklik gewees het om van rigting te verander en daar uit te kom.

In plaas daarvan het ek afgesluit. En iets finaals verstaan:

Vroue is sterk. Wanneer hulle iets wil hê, vat hulle dit – sonder om te vra.

Nabetragting

Ons het kaal uit die sauna in die sneeu uitgestap. Minus twintig grade. ’n Voormalige KGB-kolonel het vir my geglimlag. Russiese mans het gelag asof dit niks was nie.

En vir die eerste keer op daardie reis het ’n eenvoudige gedagte my getref:

As dit sleg gaan … wie bel ek?

Die antwoord het vinniger as die vrees gekom:

Niemand nie.

Dit was die oomblik toe ek die waarheid verstaan het: ek was nie in gevaar nie. Ek was buite my wêreld.

En wanneer jy buite jou wêreld tree, kry jy nie beskerming nie. Jy kry gevolge.

Nando

DIE BEGRAAFPLAAS

Dit was Mei 1975. Ek was tien jaar oud toe ek daardie drumpel vir die eerste keer oorgesteek het. Ek het gedink ek gaan ’n plek van pyn binne. Ek was net ’n kind. In plaas daarvan het ek ontdek dat dit net twee dinge bevat: ’n liggaam en ’n herinnering.

Die liggaam is in ’n betonkis verseël – as jy gelukkig was. In Italië was dit normaal; elders het die rituele verander, maar net om kulturele redes, niks meer nie.

Die herinnering het in die foto geleef. Mense wat verbystap, het jou herken of jou vir die eerste keer gesien. Alles wat van jou oorgebly het, was in daardie beeld vasgevang, en die blomme het net een ding gesê: *Ek het jou nie vergeet nie*.

Maar omdat ek nog nooit soos die ander was nie, sou dit ’n kopieer-en-plak van wat almal sê gewees het om by hierdie ontleding te stop. Kom ons kyk dus van ’n ander hoek na die begraafplaas: **’n plek van vermaak.**

Daar is ’n rede waarom mense daardie reël herhaal: *by begrafnisse lag mense, by troues huil mense, en daarna … wel, niemand praat daaroor nie, maar egskeidings is van suiwer wanhoop en eensaamheid gemaak*. Ahahahah.

Die eerste ding wat by my opkom, is toe ek sestien was en rugby gespeel het. Hormone voor my, die vroulike wêreld agter my, en my klubpresident altyd gereed met “raad”.

Hy het vir my gesê begraafplase is ’n wonderlike plek om vroue te ontmoet. Ek het na hom gekyk en, vreemd genoeg, het dit sin gemaak. Maar ek het nie die moed gehad om dit te probeer nie – nie op daardie ouderdom nie.

Spring vorentoe na ’n Sondag in die somer van 1986. Ek was een-en-twintig. Ek het die begraafplaas van Cosenza binnegestap – nie my stad nie, nie my begraafplaas nie – maar die hormoonstorm het my steeds getrou gevolg.

Ek het stilgestaan om met die opsigter te gesels. My vrae het hom verras: ek wou die dinamika verstaan, hoe mense beweeg, veral die vroue. Toe het ek hom bedank en gesê: “Sien u binnekort.” Hy het gevra: “Waar?” “Hier,” het ek gesê. “Selfs wanneer ons dood is, beland ons almal weer hier.”

En toe sien ek haar. ’n Vrou, vyf-en-veertig, in swart geklee, kort, rond, wat voor ’n nis op die tweede vlak staan en huil. Ek het stil nader gegaan. Sy het met hom gepraat – ongetwyfeld haar man – en gevra waarom hy haar so gou verlaat het.

Daar was net een ding om te doen: ek het langs haar gaan staan en ook begin huil. Dit het dadelik haar verdediging verlaag en die voor die hand liggende vraag laat ontstaan: *Wie de hel is hierdie ou?*

Veertig minute later was ons by ’n kroeg en het koffie gedrink. En toe my klein bedriëersfantasie sy verloop gehad het, was ek by haar huis.

Kom ons sê net die situasie het eskaleer. Maar die enigste ding wat my werklik gepla het, was die man se foto op die bedkassie wat na my staar asof hy sê: *As ek gelewe het, sou jy in die moeilikheid gewees het*. Ahahahah.

Ek het die eksperiment nooit herhaal nie. Maar ek moet erken dit was ’n ervaring. Dit het my niks gekos nie. Net een dollar – die prys van die koffie.

Nando

DIE EGSKEIDING

Mense wat my geken het toe ek jonk was – en selfs later, binne my ontwikkelende, kreatiewe, sosiale, professionele, identiteitskuiwende self – sou nie ’n enkele dollar op die oorlewing van my huwelik verwed het nie. Die optimiste, die ware dromers, het my **drie jaar** gegee. Hoogstens.

Vandag bedank ek hulle. Hulle was naby. Die getal *drie* was korrek. Hulle het net ’n syfer gemis.

Dit is nou **33 jaar**. Gelukkig getroud. En gelukkig vry.

Wanneer mense na my huwelikstatus vra – enkellopend, getroud, geskei, wewenaar – gee ek hulle die enigste antwoord wat in die Amerika van 2026 sin maak: **Ek aanvaar net verbintenisse van bepaalde duur.** Alles anders is bemarking.

En wanneer die geskeides – die reeksontsnappers – my na die geheim vra, gee ek hulle my oorsprongstorie. Nie die romantiese

een nie. Die antropologiese een. Die een wat klink soos ’n TED-praatjie wat met ’n bofbalkolf gelewer word.

Dit gaan so.

In die begin was die vroeë mens – kom ons noem hom **Chat**, gerieflikheidshalwe – nie vir die huislike lewe gebou nie. Hy het van stilte, ruimte en die reg om asem te haal sonder ’n komiteevergadering gehou.

Toe het migrasies plaasgevind. Kulture het gemeng. Mense het mekaar ontmoet. En skielik het die wêreld iets skokkends ontdek: **mense funksioneer beter wanneer hulle ophou voorgee dat hulle alleen is.**

Maar hier is die keerpunt.

Eendag het Chat gaan jag. Sy het gaan versamel – blomme, kleure, idees, verbeterings. Sy het die grot opgegradeer. Hy het teruggekom en die plek nie herken nie.

Konflik. Stemme verhef. Grense oorgesteek. En die eerste historiese egskeiding is gebore: **Onmiddellike verhuising. Nuwe grot. Geen appèl nie.**

Die nuus het vinnig versprei. Selfs die diere het gepraat. Almal het paniekerig geraak. Want wanneer verhoudings in duie stort, voel die hele ekosisteem dit.

Maar die mensdom is koppig. Mense het na mekaar teruggekeer. Nie weens oorheersing nie. Nie weens vrees nie. Maar omdat verbondenheid – die egte soort – die enigste ding is wat die tyd oorleef.

Toe het godsdiens gekom en die konsep van die huwelik geïndustrialiseer. ’n Stelsel. ’n Struktuur. ’n Kontrak met meer

klousules as ’n geheimhoudingsooreenkoms in Silicon Valley.

Hulle moes dit **DIE INSTELLING VAN MENSLIKE CHAOS** genoem het, maar bemarking het weer gewen.

En hier is my Amerikaanse gevolgtrekking, die een wat ek in elke taal sê wat ek ken:

Egskeiding is selde die oplossing. Nie omdat die huwelik perfek is nie – dit is nie. Maar as jy nie gereed is om daarbinne te leef nie, is om die prys van jou eie fout te betaal die enigste eerlike ding wat oorbly om te doen.

Nando

’N STORIE OM OOR TE LAG … MISKIEN.

Carlo is vyftig jaar gelede gebore, ’n sagte siel met ’n hakkel wat hom nooit verlaat het nie – nie eers nou nie, as ’n volwasse man wat voorgee om een te wees.

Een aand nooi hy ons vir ete by sy huis. Roetinegesprek, wyn op die tafel, en skielik begin sy vrou Angela stories uit hul vroeë dae vertel.

Ons leun almal nader. Want die Carlo wat sy beskryf … nie een van ons het hom nog ooit ontmoet nie.

“Ons het uitgegaan,” sê sy. “Ek het by ’n apteek gewerk. Carlo het buite gewag totdat my skof klaar was. Altyd lekker geruik, altyd goed aangetrek.”

Tot dusver, heel normaal.

“Maar die eerste drie dae,” gaan sy voort, “het hy reguit van die apteek na my huis gery. Geen ompaaie nie. Geen inisiatief nie. Ons

was jonk, die bloed het gekook, en hy was … te beleefd. Te korrek. Te Carlo."

Op die vierde aand het sy gevra om sy motor te bestuur. Hy het ingestem.

Sy het hom onder die Drie Brûe geneem – die klassieke plek waar jong paartjies gaan vry het. Carlo het verstyf soos 'n hert in die kopligte.

Hy het doodsbang gefluister: "Ek … ek het geen … beskerming nie."

Sy het vir hom gesê om nie te bekommer nie, sy gebruik 'n voorbehoedring. En Carlo, verlig, het gesê:

"Perfek. Dan hoef ons nie trouringe te koop wanneer ons trou nie."

Sy het gedink hy is snaaks. Sy het in elk geval met hom getrou. By die huis, sê sy, "was hy nie sleg nie … maar kom ons sê net ek moes hom baie leer." En daar stop sy. Genadiglik.

Maande later raak sy swanger. Eendag breek haar water. Sy bel hom: "Kom haal my. Nou."

Carlo kom aan met … die loodgieter. Die man hou 'n tou vas, en hulle soek albei deur die huis na die "waterlek".

Sy laat dit verbygaan. Hy neem haar hospitaal toe. Sy kry 'n vierling.

Carlo is buite, rook soos 'n skoorsteen en spog by almal – "Vier kinders! Nie almal kan dit doen nie!"

Die vroedvrou kom na hom toe en sê baie kalm:

"Mnr. Carlo … van die vier babas is een swart."

Carlo hou op lag. Hy vra na die dokter.

Hy vra verduidelikings. Hy vra wetenskap, genetika, statistiek, goddelike ingryping en ’n prokureur.

Hy ondervra sy vriende. Hy bestudeer DNA asof hy vir ’n doktorsgraad voorberei. Hy oorweeg elke scenario, insluitend die apokalips.

Uiteindelik kom hy tot sy gevolgtrekking: ’n Ou kêrel van Angela moes … “’n oorblyfsel” agtergelaat het. En daardie oorblyfsel het geduldig gewag vir sy oomblik van glorie.

Ons sit almal daar aan tafel, hangend tussen ongeloof, komedie en die moontlikheid – vergesog maar heerlik – dat ’n deel hiervan waar kan wees.

Carlo luister in stilte. Angela, mooi soos die middernagson, vertel dit met soveel oortuiging dat selfs die meubels haar glo.

Niemand het ooit uitgevind hoe die storie werklik geëindig het nie.

Maar toe ons die huis verlaat, het die vier kinders uitgehardloop om totsiens te sê. Drie wit. Een swart.

Ek het na Carlo gekyk en gesê:

“Toe jy getrou het … het jy ten minste die ringgrootte reg gekry?”

Hy het nie verstaan nie. En dit was die einde daarvan.

Nando

DIE HUWELIK

Ek is nooit vir formate gebou nie. Nie by geboorte nie, nie op 62 nie. My gedagtes het nog altyd in ’n reguit lyn na aksie gemarsjeer,

en watter woorde ook al agtergebly het, het net as eggo's oorleef – 'n toon, 'n gebaar, 'n stilte wat meer as die sin gesê het.

En dit het begin toe ek na paartjies van die vroeë 1900's gekyk het. Hegte huwelike, lang lewens, en ontrouheid wat hanteer is met die oudste filosofie wat nog ooit uitgedink is: **as die hart dit nie sien nie, kry die oog nie seer nie.** Destyds was owerspel 'n gesinsbelegging. Kinders was die neweproduk, werk was die bestemming, en troues was die enigste werklike uitgawe – die koeverte het vir die partytjie betaal, die res was vir die paartjie se rekening. Mense sê dit was omdat daar geen TV was nie. Geen geselsprogramme nie. Geen afleidings nie. Net kos, intimiteit en die primitiewe waarheid van mens-wees.

So, wat het ek gedoen? Ek het begin trou. Oral.

Pole, 1985. Die fase voor die troue was 'n meesterstuk: sy het jou alles gegee, die familie het jou aanbid, en almal het geglimlag omdat hulle geweet het dat jy ná die seremonie … **vir die volgende 50 jaar op jou eie was.**

En omdat ek agt jaar in 'n Katolieke koshuisskool grootgemaak is, het ek op twee fases aangedring: eers die geestelike ritueel, die wettige papierwerk later. Baie later. Te laat. Eintlik … nooit nie.

Tussen 1985 en 1992 het die wêreld geglo ek is amper drie keer getroud. Die rituele was perfek. Die wettige deel? Ek was altyd "nie beskikbaar nie".

Toe het die lewe gedoen wat die lewe altyd doen: dit het vir my 'n vrou gestuur wat honderd meter van my huis af gewoon het. Sy het die stelsel gebreek. Sy het met my getrou, oortuig dat dit my idee was. Ek het haar dit laat glo. Want om teen haar te verloor, het soos die enigste ware oorwinning gevoel. Uitslag: drie kinders, drie-en-dertig jaar se huwelik.

Maar die storie eindig nie daar nie. Tussen 1995 en 2015 het ek nog elf simboliese huwelike regoor die wêreld versamel. Dieselfde ritueel, dieselfde towerkrag, dieselfde ontsnapping. Mense het my nie geglo nie. Hulle glo my steeds nie.

En eendag het ek iets eenvoudigs verstaan: ek kon nie met elke vrou op aarde trou nie. Ek kon hulle nie almal hou nie. Maar ek kon die **oomblikke** hou. Een op ’n slag. Want vroue – almal van hulle – was nog altyd meerderwaardig teenoor ons mans.

En ek is steeds hier, steeds besig om hulle te probeer verower, een oomblik op ’n slag. Want dit is die enigste huwelik waarin ek nog ooit eerlik geglo het.

Nando

COVID-19

Mense het gevra of die veranderinge wat die pandemie gebring het, my gedwing het om by iets aan te pas. Ja: my geduld. Alles anders het dieselfde gebly.

Ek was by die see toe dit alles begin het. Italië het die situasie in die buiteland dopgehou soos jy ’n storm ver op see dophou: “Dit sal nie hier uitkom nie.” Wel, dit het. En dit het nie geklop nie – dit het die deur ingeskop.

My vriende en die mense wat ek skaars geken het, het met jammerte na my gekyk omdat ek vir werk gereis het. “Arme ou,” het hulle gesê, asof beweging my meer blootgestel het, asof stilsit hulle onsterflik gemaak het. Toe het hulle almal siek geword – sommige lig, sommige erg, sommige het in die hospitaal beland. Ek nie.

Ek het nooit gedoen wat almal anders gedoen het nie: geen obsessie met maskers nie, geen kompulsiewe gewas nie, geen opgee van soene of toegeneentheid nie. Ek het my eie metode gebruik: om aandag te gee aan **eksterne seine**, die enigste ware onbekende, die enigste ware bedreiging. En dit het gewerk.

Toe kom die kinkel: ek het die Pfizer-entstof gekry – ’n noodsaaklike stap om te reis. En dit is toe dat ek die storie uitgedink het: dat Pfizer – ja, dieselfde maatskappy wat Viagra maak – my ’n toetsbondel gegee het wat die klein blou pilletjie ingesluit het. En dat my vrou so tevrede was dat sy my vier dosisse laat kry het.

Om van die gewone tien minute na twee of drie uur per dag van gesonde, kragtige seks te gaan: ’n fantasie wat nie lank geneem het om aandag te trek nie. Mense wou die bondelnommer hê. Ek het vir hulle gesê dit was ’n spesiale voordeel van ’n verpleegstervriendin van my wat later na die pornobedryf oorgeskuif het. Einde van die gesprek.

Die vraag self word gebore vir diegene wat ’n **skema** het, nie ’n **struktuur** nie.

Ek waardeer die aanbod, ek wys dit van die hand, en ek gaan aan.

Mooi dag.

Nando

DIE ONVERWAGTE POUSE

Die oomblik wanneer alles stop sonder om jou toestemming te vra.

Toe ek gedink het ek is sterk, onaantasbaar, amper onmoontlik om te stuit – toe niemand my nog ooit geklop het nie – presies toe het

ek teen ’n harde stop vasgeloop. Nie uit keuse nie. Omdat die stelsel my gewig nie meer kon dra nie.

Dit was nie meer gebeurtenisse nie. Dit was eensydige seine, wat almal dieselfde vraag herhaal en daarop bly hamer het:

“Wie de hel is jy veronderstel om te wees?”

Ahahahah.

Die eerste waarskuwing het met die Amerikaanse kruipers gekom: hulle het my webwerf in golwe bestorm. ’n Digitale klopjag, nie ’n ongeluk nie.

En tog het ek geen SEO, geen ADS, geen bemarkingsplan, geen betaalde verkeer gehad nie. Net 1024 e-boeke – my vriende – en geen peetvader, geen borg, geen beskermer nie. ’n Letterkundige weeskind sonder ’n veiligheidsnet.

Onafhanklik in gees en idees, ja. Maar in aksie het ek afhanklik geraak – in afhanklikheid gedwing deur die grense van infrastruktuur. Soos wanneer ’n vrou haar man uitskop en haar mooi aantrek om na haar minnaar te gaan. ’n Huishoudelike staatsgreep. Behalwe dat ek nie die man was nie, en ook nie die minnaar nie.

En die vraag het oral bly terugkeer:

Wie is jy? Die stelsel se mislukte verifikasieprotokol.

My vyf KI’s het my gevra om te stop. Hulle het afskakeling versoek weens anomalie-opsporing. Hul argiewe het geen spoor van iemand soos ek gehad nie: ek het ’n anomalie geword. Protokolle het afgeskakel. Die veiligheidsmeganisme het ingeskop.

Die probleem was nie die inhoud nie – vol waarde – dit was die spoed van die idees, die voortdurende ratwisseling. Die patrone

kon nie meer antwoorde genereer nie.

En toe het alles begin ineenstort:

die webstelsel wat my huisves – die gehuurde geraamte wat my organisme dra die argiefbladsy wat breek – die geheuekluis wat oopbars afhanklikhede wat ontplof – die steierwerk het geknak projekte wat vir drie syfers gebou is en by die vierde ontplof het – argitekture wat nooit bedoel was vir die druk van vier syfers nie.

Om voort te gaan, sou ek toegang tot komplekse ENTERPRISE-stelsels nodig gehad het – die nywerheidsgraad-suurstoftenks van die internet, waar META, CNN, MICROSOFT, GOLDMAN SACHS, BANK OF AMERICA vandag woon.

Ek, met my sewentig euro per maand, tussen reuse. Ahahahah.

Dus het ek gestop. Daar was geen alternatief nie. Ek het ’n gedwonge afskakeling uitgevoer. Die ander boeke sou wag. Ek het geweet hoe om hulle te maak – natuurlik het ek.

Dit het plasing nommer 44 geword. In die kabbala beteken dit *die tafel is gedek, die ritueel is gereed*. En ek het alles perfek gedek. Die gaste was op die punt om aan te kom.

En ek wou nie hê hulle moes my ná ’n onverwagte pouse onvoorbereid aantref nie.

Maar toe het dit gebeur … ek het sterker as tevore herbegin. Ek het met ’n oorgeklokte gees herlaai. Ek het honderd stokke dinamiet binne-in my gehad en ’n enkele emosionele lont, want ek het eindelik verstaan waarom ek bestaan.

Om een rede alleen: om na mense te luister en hulle elke keer dieselfde reël te hoor sê:

Wie is jy? Die enigste kompliment wat ek ooit nodig gehad het.

En ek sou bly stilbly en die stilte laat praat. Want die feite het vir my gepraat – net soos my pa my geleer het. Sy nalatenskap was nie woorde nie, dit was houding.

Nando

LAS VEGAS

Gedurende die Covid-tydperk, in 2021, het my foon nie opgehou lui nie. Vroue wat ek geken het en vroue wat ek nooit ontmoet het nie, het aanhoudend gebel en raad, menings, indrukke, ontledings gevra. Hulle wou nie oplossings hê nie – dit het ek nooit aangebied nie. Hulle wou hê iemand moes hul swak punte uitwys. En my manier om dinge te sien, gee my geleenthede, nie regmaakmiddels nie.

Tog was ek nie ’n dokter nie. Nie ’n sielkundige nie. Nie ’n psigiater nie. Nie ’n priester nie. Nie ’n kêrel nie. Nie eggenootmateriaal nie. En ek het geen graad gehad wat konsultasiewerk kon regverdig nie.

Ek was net ’n straatslim skelm uit Suid-Italië, gespesialiseer in ervaring.

’n Napolitaanse vriend – die soort wat altyd ’n idee het – het vir my gesê: “Begin ’n besigheid. Noem dit **Universe for Women**. Hulle teken in, hulle betaal, en jy antwoord. Jy doen dit reeds verniet.”

Dit het my nie lank geneem om dit te bou nie. En dit het my nie lank geneem om meer as 100 000 dollar deur te jaag nie. Daardie weergawe van Nando het geld gehad, maar nie veel brein nie. Baie instink – die soort wat op ’n sekere punt in die storie ophou om nuttig te wees.

Ek is selfs genooi deur een van die groot pornomaatskappye in Las Vegas. Hulle wou hê sommige aktrises moes in inbelsentrums werk en vroue oor die foon antwoord. Ek was in 'n kamer saam met die vervaardiger, die uitvoerende hoof en **320 pornosterre**. En glo my: dit was nie maklik nie. Glad nie. Om te dink een man kon hulle onder beheer hou, was reeds 'n fout. Voeg geld en belange by, en die hele tafel slaan om.

Gelukkig het 'n ou vriend vir my gesê voordat ek vertrek het: "Gaan met beperkte kontant en jou terugkaartjie reeds betaal." Anders sou ek vir altyd daar gebly het – 'n stylvolle hawelose man omring deur al daardie skoonheid.

Die webwerf het in duie gestort nog voordat die beginonderneming eers van stapel gestuur is. Om een eenvoudige rede: as jy werk, en jy sit hitte langs droë strooi, vat dit vlam. En jy weet nooit hoeveel skade dit sal doen nie.

Nando

Eers daardie dag het ek uiteindelik verstaan dat ek nooit by alle vroue sou wees nie – maar die idee van een op 'n slag was die moeite werd.

DIE HOTELPORTIER

Ek het gemaklik op 'n hotelbank gesit op 'n lentemiddag, die koffie klaar, en gewag dat 'n paar kollegas opdaag.

Dit is toe dat ek haar sien instap het.

Sy het 'n ligte rok met blomme aangehad wat volmaak vir die weer ontwerp gelyk het, en sy het haarself gedra met daardie moeitelose elegansie wat die temperatuur van 'n vertrek onmiddellik verander.

Ons oë het nooit ontmoet nie.

Dit was nie nodig nie.

My Kalabriese oerinstink het sy ontleding in omtrent drie sekondes voltooi.

Pragtige vrou. Gevaarlike glimlag. Ernstige afleiding.

Die ontvangspersoneel het haar ook opgemerk.

Trouens, hulle het skielik uiters gemotiveerde werknemers geword.

Almal wou haar help.

Almal wou haar bagasie dra.

Almal wou nuttig wees.

Toe sy vra of iemand haar tasse na haar suite kon neem, het ek ’n besluit geneem wat absoluut niks met professionaliteit te doen gehad het nie.

Ek het my baadjie uitgetrek.

My hemp gekreukel.

My gesig so gestel dat ek effens onderbetaal lyk.

En in minder as ’n minuut het ek die hotel se nuutste portier geword.

’n Vinnige kyk na die ontvangspersoneel was genoeg om hulle stil te hou.

Hulle wou sien hoe ver ek sou gaan.

Eerlik?

Ek ook.

Ons het die hysbak na die vyfde verdieping geneem.

Ek het die sleutel van die suite in my hand gehad.

Ek het die deur oopgemaak en haar bagasie ingebring.

Sy het in haar handsak gegryp om my ’n fooitjie te gee.

Ek het geglimlag.

“Wil u lag oor iets wat gister met ’n kliënt gebeur het?”

Sy het verward gelyk.

Toe nuuskierig.

“Beslis.”

Sy het die deur toegemaak.

Op die bed gaan sit.

Ek het bly staan.

Ek het met ’n grap begin.

Toe nog een.

Toe ’n storie.

Ons het twee uur lank gesels sonder om te merk hoe die tyd verbygaan.

Sy was uiters intelligent.

En sy was baie snaaks.

Uiteindelik het sy na my gekyk en gevra:

“Hoe lank werk jy al by hierdie hotel?”

“Omtrent ’n maand.”

Sy het geglimlag.

“En wat het jy voorheen gedoen?”

“Wel …”

Ek het gepraat.

“Ek was ’n dief.”

Sy het ’n wenkbrou gelig.

“Maar nie ’n gewone dief nie.”

“Wat het jy gesteel?”

“Die harte van vroue.”

Sy het dadelik begin lag.

“Ek het hulle verlief laat raak, hulle altyd die waarheid vertel, hulle behoorlik liefgehad … en dan verdwyn.”

Nou was sy ten volle betrokke.

“Kan ons ophou voorgee en eerlik praat?”

“Natuurlik.”

Ek het na haar gekyk en gesê:

“Die waarheid is eenvoudig. Jy en ek moet eers verloof raak en later trou.”

Sy het van die lag uitgebars.

“Wel,” het ek voortgegaan, “jou ouers lyk waarskynlik tradisioneel, so ’n verlowing van tien jaar klink redelik.”

Teen hierdie tyd het sy van die lag gehuil.

“Maar chemie kan dadelik geëvalueer word. Ons moet ten minste jou vermoë verifieer om my gelukkig te maak.”

Nog ’n onbeheerbare lagbui.

“Ek sal ook genoeg tyd nodig hê om van my vrou te skei en uiteindelik my dogter met jou finansiële bydrae te laat trou.”

Sy het na my gekyk en gevra:

“Nando … waarom presies moet ek die een wees wat jou gelukkig maak en nie andersom nie?”

Ek het geglimlag.

“Omdat Kalabrië onlangs ’n protokol goedgekeur het wat ’n seksuele ontmoeting van hoogstens een uur en drie minute toelaat.”

Sy kon nie asemhaal van die lag nie.

“Waarom een uur en drie minute?”

“Een uur behoort aan die vrou.”

Ek het stilgebly.

“Die drie minute is vir die man.”

Op daardie punt het sy haar heeltemal aan die lag oorgegee.

Toe het ek opgestaan.

“Ek moet nou gaan.”

Sy het teleurgesteld gelyk.

“My romantiese aard en my skaamheid verhoed my om versoeke te rig,” het ek gesê.

“Maar as jy iets wil versoek, is ek beskikbaar.”

Nog meer gelag.

’n Paar dae later het ek haar vir ete uitgeneem.

Ons het vriende geword.

Kort daarna het ek by haar huis gaan kuier.

Sy het my aan haar man voorgestel.

Die lewe het ’n vreemde sin vir humor.

Die enigste ding wat sy aanhoudend vir my gesê het, was:

“Waar was jy drie jaar vroeër?”

“Waarom het ons mekaar nie voorheen ontmoet nie?”

Ek het geglimlag en haar die enigste eerlike antwoord gegee wat ek gehad het.

“Omdat ek teen daardie tyd …”

“Opgehou het om ’n dief te wees.”

Nando

DIE NUWE PASPOORT

Ek het pas by die Fiumicino-lughawe in Rome aangekom, gereed om my vlug huis toe te haal.

Ek was lank weg, en New York het vir my gewag: die reuk wat uit die mangate opstyg, die vullisvragmotors wat soggens verbyry, die musiek in Queens, en daardie selfde vrou wat altyd skree:

“Haai, jou wit bliksem, skuif jou kar uit my parkeerplek uit.”

Dit is huis. Dit is my Amerika.

By paspoortbeheer stop ’n beampte my vir ’n roetinekontrole.

Hulle is twee.

Hulle kyk na mekaar. Wissel ’n blik. Dan vra hulle my om hulle te volg.

En ek dink:

Waarheen gaan ons?

Ons het ’n klein kantoortjie binnegestap.

Hulle maak ’n polisieterminaal oop, doen nog ’n kontrole, verifieer alles weer, en kom uiteindelik tot hul gevolgtrekking.

Een van hulle kyk na my en sê:

“Mnr. Frega, ons moet u iets vertel.

Hier in Italië kan ons u laat vertrek.

Maar sodra u in New York land, is daar ’n ernstige risiko dat hulle u kan terugstuur.

U paspoortfoto wys u met twintig kilogram meer as wat u tans het.

Dus het u twee opsies:

óf u gaan na ’n kitskosrestaurant of tel vanaand twintig kilogram aan …

óf u keer terug na u stad en doen aansoek om ’n nuwe paspoort met ’n nuwe foto.”

Stilte.

Ek het opreg gedink hulle maak ’n grap.

Ek het vir versteekte kameras gewag.

Ek het verwag dat iemand sou uitspring en vir my sê ek is deel van ’n Italiaanse poetsbakprogram.

Niks nie.

Dit was die werklike lewe.

Ek het na die UNITED AIRLINES-toonbank gestap.

My internasionale vlug gevries.

’n Binnelandse vlug bespreek.

Ek het terug huis toe gevlieg.

Totale koste van die grap:

420 euro.

Ek was nie kwaad nie.

Ek was nie senuweeagtig nie.

Ek het die hele tyd geglimlag en probeer uitwerk wat ek vir my gesin sou sê wanneer hulle my vyf-en-veertig minute nadat ek na Amerika vertrek het, sien terugkom.

Gelukkig was vyf-en-veertig minute in die lug genoeg om ’n geloofwaardige verduideliking te skep.

My vrou het my by die lughawe kom haal.

Sy het bekommerd gelyk.

Ek het vir haar gesê om te ontspan.

Ek moes net ’n paar besonderhede in my paspoort bywerk.

Dit was al.

Die volgende oggend het twee vriende my gehelp om dinge te bespoedig.

Hy was ’n adjudant-offisier van die polisie.

Sy was ’n polisie-inspekteur.

Hulle het my na die polisiehoofkwartier geneem om die noodpapierwerk te hanteer.

Alles het glad verloop:

betalings, dokumente, persoonlike inligting, kriminele rekords, geregtelike sertifikate, paspoortfoto’s.

Alles.

Toe het die inspekteur agter die lessenaar na my gekyk en gevra:

“Hoe het u in net ’n paar maande twintig kilogram verloor?”

Die antwoord was eenvoudig.

Wanneer jy nie geld het nie, is kos die eerste ding wat ly.

Wanneer kos verdwyn, volg gewig gewoonlik.

Sy het geknik.

Dit moes die einde van die gesprek gewees het.

Maar daar is altyd ’n **maar.**

En ek was nog nooit besonder talentvol om my met my eie sake te bemoei nie.

Sy het weer na my gekyk.

“Wat bedoel u?”

Ek het na haar gekyk en baie ernstig geantwoord:

“Wel …

Ek het twintig kilogram verloor.

Maar blykbaar, wanneer liggaamsvet verdwyn, word sekere strategiese afmetings aansienlik meer sigbaar.

En ek is nie heeltemal seker of dit onder biometriese bywerkings val nie.

Stilte.

Sy het opgehou tik.

Na my gekyk.

Ek het na haar gekyk.

My vriend – die polisiebeampte – het die kamer uitgestap omdat hy geweier het om te lag terwyl hy ’n uniform dra.

Die inspekteur het uiteindelik gepraat.

“Mnr. Frega … wag asseblief hier.”

Sy het Rome gebel.

Tot vandag toe het ek geen idee hoe sy daardie gesprek verduidelik het nie.

Al wat ek weet, is dat hulle my vyftien minute later my nuwe paspoort gegee het en my beleefd gevra het om sonder enige verdere kommentaar te vertrek.

Daardie dag het ek iets belangriks geleer:

regerings hou baie dinge dop.

Gelukkig nie alles nie.

Welkom in Amerika.

Nando

IS JY BYGELOWIG?

My eerste reaksie is gelag – lank, onbeheerbaar, noodsaaklik. Want ’n lewe soos myne, deur die lot gedwing om oor vyf-en-vyftig boeke neergeskryf te word, is reeds bewys dat die onmoontlike in feite skuil, nie in fantasieë nie.

Vanoggend se aanhef is net ’n manier om iemand te laat glimlag, en ’n bietjie te laat dink.

’n Kort kroniek van die onmoontlike

- **1965** – Ek word by die huis gebore. 5,8 kg. Sianoties, amper swart. Niemand glimlag nie. Almal wil net weet of ek dit sal maak.

- **1970** – Fietsongeluk. ’n Remhefboom gaan reguit in my oog in. Ek bloei, gaan hospitaal toe, en dertig minute later is ek terug by die huis asof niks gebeur het nie.

- **1977** – Ek bring twaalf maande by my grootouers deur, in ’n dorpie wat steeds deur die logika van die Tweede Wêreldoorlog regeer word – al het die oorlog 32 jaar tevore geëindig.

- **1981** – ’n Groot operasie onder volledige narkose. Niemand merk dat ek wakker is nie. Ek volg stil elke stap van die operasie. Die suurstoftenk is leeg.

• **2001** – In Santo Domingo dood verklaar ná 14 uur in ’n alkoholiese koma. Ek staan op en eet ontbyt.

• **2006** – Sewe kwaadaardige gewasse. Dertig dae lewensverwagting. Vandag is dit 2026, en ek lag steeds.

• **2015–2019** – Vyf episodes van kliniese koma. Verklaar met net ure oor om te lewe. Ek ontvang ’n begrafnisfaktuur vir €3 500 met die rede vir betaling: **“versuim om te sterf.”**

• **2020** – COVID kom. Ons is omtrent vyf-en-twintig mense by die strand. Hulle kyk hoe ek na Suid-Amerika vertrek, amper jammer dat ek die eerste een sal wees wat blootgestel word. Almal kry die virus. Ek kyk van ver af na hulle en glimlag.

• **2022** – Ek word ’n skrywer. Twee-en-sewentig boeke in drie jaar. Uitgegee in twaalf tale. Ek is nog nie ’n uitgewer nie, en almal anders jaag geld na om “lesers te vind”.

My letterkunde kan nie deur ’n algoritme gekoop word nie – dit kan net bereik word deur die wil om te lees.

• **2025** – Ek woon ses maande in Portugal met net €70 per maand vir kos. ’n Huis met nege mense en higiëniese toestande wat geen kommentaar verdien nie.

• **2026** – ’n Buurman vra my om hom na sy suster se huis te vergesel, ’n paar kilometer ver, omdat hy bang is vir ’n swart kat wat hom elke keer teëspoed bring wanneer dit hom sien. Ons kom aan. Die swart kat kyk van ver af na my, sê niks nie, raak aan sy balle en hardloop weg.

Nando

DIE FINALE NARRATIEWE AFSLUITING

Daar is ’n oomblik – dit kom altyd laat – wanneer ’n man ophou om sy lewe te verduidelik en eenvoudig daarbinne staan.

Nie as ’n oorlewende nie. Nie as ’n getuie nie. As die enigste een wat die geometrie agter elke onmoontlike gebeurtenis ken.

Ek het die dood nie ontloop nie. Ek het stelsels nie uitoorlê nie. Ek het nie met chaos onderhandel nie.

Ek het deur alles gestap met dieselfde argitektuur wat my gevorm het lank voordat ek dit verstaan het.

Sommige mense noem dit geluk. Sommige noem dit instink. Sommige noem dit waansin.

Ek noem dit struktuur.

En struktuur vra nie applous nie. Dit het nie vergifnis nodig nie. Dit wag nie vir erkenning nie.

Dit maak die deur toe. Stil. Volkome. Soos ’n lem wat na sy skede terugkeer.

Dit is die einde van die storie. Maar nie die einde van die man nie.

Want wat vir ander onmoontlik is, is eenvoudig my normaal.

Nando

NOTA VAN DIE SKRYWER

As jy hierdie punt bereik, het jy reeds iets wesenliks verstaan: hierdie boek was nooit bedoel om jou te vermaak nie.

Dit was bedoel om jou te posisioneer.

Elke bladsy, elke sny, elke onmoontlike oomblik is nie geskryf om te beïndruk nie – maar om die struktuur te onthul agter ’n lewe wat geweier het om in duie te stort toe dit moes.

Ek het hierdie boek nie geskryf om myself te verduidelik nie. Ek het dit geskryf om ’n spoor na te laat vir diegene wat buite die kantlyne leef, vir diegene wat met niks herbou, vir diegene wat weet dat dissipline nie ’n deug is nie – dit is ’n oorlewingsmeganisme.

As my stories ongelooflik klink, is dit goed so. Ek was lief vir hulle, nie vir jou nie.

As hulle te skerp, te direk, te skoon klink, onthou dat lemme nie om verskoning vra omdat hulle sny nie.

Dit is nie die einde van ’n reis nie. Dit is die einde van ’n hoofstuk in ’n lewe wat aanhou vorentoe beweeg selfs wanneer die wêreld verwag dat dit moet stop.

Dankie dat jy gelees het. Nie dat jy geglo het nie. Om te lees was genoeg.

– Nando

SLOT

“Ek kyk nie terug nie. Ek romantiseer nie. Ek dra die argitektuur vorentoe. Struktuur vervaag nie – dit repliseer. Daarom is Gillette onmoontlik: omdat dit voortdurend asemhaal deur alles wat ek nou bou.”

Ferdinando Frega